

Kommuniteter i kyrkans liv: En väg att söka ett odelat hjärta

Evangeliet är en kallelse till ett liv i Kristi efterföljelse. Målet för vårt lärjungaskap, som tar sin början i dopet, är den vänskap med Gud och varandra för vilken vi är skapade.

Som Guds avbild förverkligar människan sin identitet när hon lever i den innerliga och utgående kärlek som råder inom den Heliga Treenigheten. Gud är *communio*, en evig och fullkomlig gemenskap mellan Fadern och Sonen och den Helige Ande. Ur den vänskapen växer fram en gemenskap mellan människor som gör Guds rike närvarande och synligt i världen.

Under kyrkans historia har olika former av kommunitetsliv skapat möjligheter för människor att svara på Jesu kallelse i ett gemensamt liv präglad av överlåtelse, lydnad och enkelhet. Urbilden för dessa livsformer har alltid varit den första församlingens liv, så som det beskrivs i Apostlagärningarna: de ”var ett hjärta och en själ” och ”de hade allt gemensamt”. Inspirerat av detta ideal, villiga att lämna allt för Kristi skull, uppstår den monastiska väckelsen i den egyptiska öknen på 300-talet. Den utgör klosterrörelsens vagga, alla evangeliska kommuniteters förebild och en av den kristna spiritualitetens viktigaste härdar.

Kloster och kommuniteter har sedan dess varit radikala tecken på den kallelse som gäller varje kristen och varje församling. Miljöer har skapats och vägar banats som fått avgörande betydelse för trons fördjupning och det kristna livets formering. Likt osynliga blodgivarcentraler har klostren förmedlat förnyelse till kyrkan i såväl öst som väst. Genom föreningen av bön och studier har kommuniteter ofta varit rekryteringsplatser och bildningsmiljöer för kyrkans ledare. Framför allt har de i bön burit världen.

Den monastiska rörelsen är profetisk till sin karaktär. Genom att visa på vägar till de friska källorna utmanar olika former av kommuniteter en kultur där konsumism och självcentrering leder till karaktärens krackelering och en upplösning av relationer. Samtidigt väcker de ett djupt gensvar hos människor som längtar efter helighet och en tro med djupa rötter.

Kommunitetslivets återkomst i vår tid tar sig uttryck i en mångfald av såväl traditionella kloster som lekmannakommuniteter – förtätade gemenskaper och andliga rörelser med olika kallelser i kyrkan – där bönen alltid utgör själva hjärtat. I förgrunden för varje kristen kommunitet står sökandet av ett kontemplativt liv. Ett liv i Guds hjärta är förutsättningen för ett trovärdigt kristet

vittnesbörd i handling och ord – i kärlek, tjänst och försoning.

Tillhörigheten till en kommunitet innebär inte alltid att man lever i ett gemensamt hushåll, men däremot att man är överlåtten åt en gemensam livsväg. De första kommuniteterna i öknen bestod av löst sammansatta grupper av lärjungar som levde under en andlig faders tillsyn och ledning. När det monastiska livet reformerades under medeltiden, bland annat genom dominikaner och franciskanner, låg tonvikten på *personerna* som utgjorde en kommunitet snarare än platsen där man levde. De lekmannakommuniteter som växt fram i kyrkan under de senaste femtio åren består ofta av människor som lever på olika platser, men förenas av en gemensam spiritualitet och kallelse. En plats utgör en sammanhållande miljö för kommuniteten där dess medlemmar regelbundet möts.

Stabilitet och pilgrimskap har varit viktiga ledord i de kristna kommuniteternas historia. Det har gestaltats i överlåtelsen åt en plats och en varaktig livsform (*stabilitas loci*), kännetecknad av bön och arbete, men också i en livskallelse präglad av uppbrott och vandring i tjänst för människorna (*peregrinatio pro Christo*). De klassiska klosterlöftena om fattigdom, kyskhet och lydnad har sin rot i evangelierna och äger sin tillämpning för varje Jesu lärjunge, vare sig hon lever i äktenskap eller celibat.

Dessa löften formar det ”monastiska hjärtat”, ett liv riktat åt ett håll, med hjälp av en livsregel.

I en komunitet konkretiseras den gemensamma vägen i den *regel* som människor genom ett högtidligt löfte, likt det judiska nasirlöftet, väljer att följa. Genom regeln binder vi oss vid nåden i ett ömsesidigt underordnande under varandra. Regeln är ett överlåtelsens tecken, att likna vid ett förbundstecken, som avser att forma livet i dess helhet. Varje komunitet formulerar sin egen regel utifrån de givna förutsättningarna. Syftet är att eftersträva en väl avvägd balans mellan bön och arbete, gemenskap och rekreation, måltider, studier och vila. I ett samhälle där fragmentisering och utbrändhet plågar många människor visar klosterregeln i dess olika former sin tidlöshet och slitstyrka.

Ett genomgående drag i de andliga rörelser som kloster och komuniteter utgjort under historien har alltid varit en djup känsla av samhörighet med hela kyrkan. En kärlek till hela kyrkan har motverkat sekterism och separatism. Till skillnad från många andra förnyelserörelser har kloster-rörelsen genom hela sin historia avstått från att bilda nya församlingar och samfund. En medveten ekumenisk kallelse, grundad på övertygelsen om ”en enda, helig, allmänlig och apostolisk kyrka”, präglar också många av de komuniteter som

växer fram i vår tid. I likhet med de tidiga klostren ser sig vår tids komuniteter inte som ”den sanna kyrkan” i motsats till en ”avfallen” kyrka. Kallelsen till ett radikalt liv i lärjungaskap i en komunitet måste vara förenad med en stark medvetenhet om att alla döpta tillhör kyrkan och är våra systrar och bröder. Komuniteter har i alla tider kallat kyrkan till omvändelse genom sitt profetiska exempel, inte genom förakt och fördömelse. Även om komuniteter är uttryck för kyrkans karismatiska liv erkänner de kyrkans ämbeten som varande apostoliska, och står i de flesta fall under tillsyn av biskopar eller andra kyrkoledare. Sådan tillsyn bidrar till att bevara gemenskapen med kyrkan genom att vara ett skydd mot isolering och sekterism hos den eller de som riskerar att bli sig själva nog.

I sin bön och gudstjänst har klosterrörelsen från början varit såväl kontemplativ som karismatisk och sakramental. Detta utmärker även många av de nya komuniteterna i vår tid, och har sin grund i att arvet från den odelade kyrkan alltid utgjort en viktig inspiration i klosterväckelser. Det rika liturgiska livet, med eukaristin i centrum, och den personliga friheten i lyhörddhet för Anden, är en väsentlig del av detta arv.

Den monastiska rörelsen bär på en djup insikt om att varje kloster och komunitet är till endast

för syndare – inte för helgon. De som valt att leva tillsammans och gå en gemensam väg, gör det därför att de känner sin svaghet och ofullkomlighet. Romantiska klosterideal och idylliska illusioner om komunitetsliv skingras snabbt i sådana miljöer. Varje kristen som valt att tillhöra en kommunitet kommer att bli desillusionerad. Kanske är det bara därigenom vi når närmare verkligheten. För alla som tar kallelsen till helighet på allvar väntar en förkrossande insikt om den egna brustenheten. När sår läggs till sår, och vi bekänner våra synder för varandra, kan en gemenskap växa fram som i en försonad mångfald synliggör Kristi ansikte i världen.

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

Kommunitetslivet i Bjärka-Säby tog sin början 1996 när de första bröderna sökte sig till platsen för att under en begränsad period av ett eller två år leva ett liv med förebild i den monastiska traditionen. Den växte långsamt och 2005 öppnades möjlighet även för systrar att vara en del av denna gemenskap. Genom komunitetens liv har Bjärka-Säby blivit en plats dit allt fler söker sig för retreat och gudstjänst. Den växande grupp människor som idag har någon form av relation till det andliga livet i Bjärka-Säby, genom ett eller flera år i fraterniteten eller genom regelbundet deltagande i retreat och gudstjänster, har fött fram en kommunitet som möjliggör tillhörighet för människor som lever på olika platser.

Exemplen från liknande komuniteter i Europa har gett inspiration och vägledning till framväxten av Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby i dess nuvarande gestalt. Den är i dag en lekmannekommunitet som består av människor som bor på olika håll i Skandinavien och tillhör olika kyrkor. Att vara en del av komuniteten ger stöd att leva i Kristi efterföljd i den egna vardagsverkligheten.

Den ursprungliga formen av komunitetsliv i Bjärka-Säby är fortfarande en viktig del av livet på Nya Slottet. Det gestaltas av det husfolk vars

medlemmar förbinder sig till minst ett halvårs vistelse i Bjärka-Säby. Bröderna och systrarna i husfolket lever ett liv i gemenskap under en regel som omfattar hela livet, med en väl avvägd balans mellan bön, arbete och studier. De leder de dagliga tideböerna, firar regelbunden mässan och praktiserar den gästfrihet som alltid varit utmärkande för klostren. Att under ett år eller mer tillhöra husfolket har för många varit en naturlig väg in i Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby. Utöver husfolket bor och lever i dag en mindre del av kommunitetens medlemmar, familjer såväl som personer med eget hushåll, i och omkring Bjärka-Säby.

Konstituerandet av kommuniteten i dess utvidgade form, som en oberoende ekumenisk lekmanakommunitet, skedde på pingstdagen 2008 i närvaro av kommuniteten visitatorer. Därmed ges nu möjlighet för fler att inträda i kommuniteten. Genom att följa en andlig regel får kommunitetens medlemmar vägledning och näring för sitt kristna liv utifrån den spiritualitet som präglar dess gemenskap. Regeln kan tillämpas av den som lever i såväl äktenskap som celibat.

Varje kristen är kallad att söka ett ”monastiskt hjärta”. Äktenskapet, ämnat för livslång trohet, är ett sakrament och en väg till helgelse för den som fått den kallelsen. Samtidigt är celibatet en

jämbördig kallelse och en särskild gåva till kyrkan, som bör uppmuntras. För att kunna förverkligas i trohet och uthållighet är en sådan kallelse beroende av en kommunitet. Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby vill stödja såväl celibatära kallelser som det sakramentala äktenskapet inom sin gemenskap.

Kommuniteten är inte en församling – dess medlemmar tillhör olika kyrkor och samfund – men utgör en gemenskap av människor som i djup samhörighet med varandra går en gemensam väg i Kristi efterföljd och vill bidra med förnyelse till kyrkorna och ett trovärdigt kristet vittnesbörd i vår kultur. En av kommunitetens huvudkallelser är att verka för och gestalta enheten i Kristi kyrka. Som en ekumenisk gemenskap eftersträvar kommuniteten goda relationer med samtliga kyrkofamiljer.

Vår spiritualitet

Den spiritualitet som format komuniteten har sina viktigaste källor i Bibeln och i den odelade kyrkans tro och liv. Komuniteten har funnit inspiration i såväl öst som väst i den kristna traditionen, dess teologi, spiritualitet och monastiska liv. Med övertygelsen att traditionen är förnyelsens källa vill vi andas med kyrkans bägge ”lungor” och samtidigt forma vårt liv i lyhördhet för vår egen samtid.

I tidebönerna står vi i västkyrkans tradition, i vördandet av ikonerna uttrycker vi vår samhörighet med östkyrkan. Retreaterna får sin yttre form från den västliga traditionen, Johannesakademien fördjupar oss i vårt östliga arv. Läsningen av Skriften i lectio divina-traditionen har nått oss från väst, Jesusbönen har odlats öst. Vi vågar tro att allt tillhör hela kyrkan och utgör en del av vårt gemensamma kristna arv.

Den västliga traditionen består inte bara av vårt katolska och lutherska arv. I denna andliga ström finns även den frikyrkliga och karismatiska spiritualiteten. En ekumenisk spiritualitet för vår tid behöver vara både kontemplativ och karismatisk, sakramental såväl som profetisk. Vi tror, med Kyrillos av Jerusalems ord på 300-talet, att ”den Helige Ande är kyrkans store lärare”, och att

många av de senaste århundradenas väckelserörelser därför är en påminnelse om att kyrkan alltid är en ”pågående pingst”.

Hjärtat i Ekumeniska Komuniteten i Bjärka-Säby och dess spiritualitet är det eukaristiska livet. Det regelbundna firandet av eukaristin, den måltid som skänker oss uppståndelsens näring, är därför den viktigaste källan till liv och läkedom för vårt liv tillsammans. Med den tidiga kyrkan delar vi tron att eukaristin gör kyrkan närvarande i hela dess fullhet. Den är bönerns bön, den handling genom vilken vi bär fram oss själva och hela världen till Gud. Eukaristin sammanfattar vår tro och skänker den kristna församlingen dess identitet. Den drar oss genom den helige Andes nedstigande in i det enhetens mysterium där vi förenas med varandra i Kristi gemenskap med sin Fader.

Ekumeniska Komuniteten i Bjärka-Säby firar eukaristin enligt två riter. Söndag morgon firar vi en mässa som vilar i västkyrkans tradition, där besökaren kan känna igen sig vare sig hon är protestant eller katolik. Inspirationen från våra systrar och bröder i den orientaliska delen av kristenheten har format den liturgi som växt fram i Övre salen och som också går under namnet ”Ökenmässa”. Den bygger framför allt på Basileiosliturgin så som den firas i den koptiska kyrkan, men innehåller också längre eukaristiska böner från den

mycket tidiga kristna perioden i Egypten. Ökenmässan firas regelbundet inom vår kommunitet på flera platser i Skandinavien.

Samtliga medlemmar i kommuniteten avger ett löfte att så långt möjligt delta i en eukaristisk gudstjänst varje vecka på den plats där man bor eller för tillfället befinner sig. Genom att iakttä ett mått av fasta innan vi tar emot de heliga gåvorna får vi hjälp att förstå vad det innebär att människan inte endast lever av bröd.

En kontemplativ livshållning, formad av eukaristin, de gemensamma tidebönera, Jesusbönen och den inre kammarens stilla bön, är ryggraden i kommunitetens spiritualitet. Den regelbundna personliga retreaten är därför ett av kommunitetens viktigaste särmerken. Samtidigt är vi en karismatisk kommunitet som under Andens ledning vill uppmuntra personlig frihet i bönen och ett ivrigt sökande av de andliga gåvorna.

Genom den kontemplativa hållningen och gästfriheten önskar kommuniteten även tradera arvet från godsägare Oscar Ekman, vars liv och gärning i Bjärka-Säby under 1900-talets första hälft sammanfattades i de två valspråken *ora et labora* (bed och arbeta) samt *esse non videri* (vara – icke synas).

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby förvaltar tidskriften *Pilgrim* och Johannesakademien, som har sitt centrum på platsen. Tidskriften, som

utkommer med fyra utgåvor årligen, ger näring och fördjupning för tron i den anda som präglar kommuniteten. Johannesakademien är en studie- och samtalsmiljö för ekumenisk teologi, förankrad i den tidiga kyrkan och den monastiska traditionen, som eftersträvar den dynamik som är utmärkande för ett liv som förenar bön och studier.

Platser knutna till kommuniteten

Ekumeniska Kommuniteten har växt fram i Bjärka-Säby där den har sitt centrum. Kommuniteten vill samtidigt vara öppen för att i framtiden ge möjlighet för fler platser att vara en uttrycklig del av kommunitetens liv. Detta kan ske genom att medlemmar i kommuniteten, eller lokala församlingar, ställer en konkret plats till förfogande för retreat, gudstjänstliv och annan verksamhet i kommunitetens anda. Därigenom tjänar den kommunitetens medlemmar och vänner såsom en andlig hård, utan att därmed vara juridiskt underställd kommuniteten. Antoniosgården på Källandsö i Västergötland, med dess kapell, ikonverkstad och gästverksamhet, är ett exempel på en sådan plats.

Förutsättningar för inträde i Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

- Minimiålder för att påbörja förberedelse för inträde i kommuniteten är 18 år.
- Inträde i kommuniteten förutsätter det kristna dopet och därmed tillhörighet till en församling.
- Längtan efter ett fördjupat liv i Guds närvaro och Kristi efterföljd, i bön, gudstjänst och tjänst för medmänniskorna, är det avgörande motivet för inträde i kommuniteten.
- Den som lever i äktenskap och söker inträde i kommuniteten bör försäkra sig om att make/maka ställer sig positiv till hans/hennes medlemskap i kommuniteten.

Förberedelser och inträde i Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby

Den som vill inträda i kommuniteten skall ha vistats i Bjärka-Säby under en period av sammanlagt fyra veckor och därigenom lärt känna kommunitetens spiritualitet genom deltagande i retreat, undervisning och gudstjänstliv. (Personliga avsteg från denna regel kan ske vid särskilda omständigheter, t ex när det gäller inträde i kommuniteten för make/maka till den som vistats på Bjärka-Säby under en längre tid.)

- Innan en ny medlem inträder i kommuniteten skall denne under minst ett halvårs tid på prov tillämpa regeln och därmed ha deltagit i en retreat. Novitiatet inleds i samband med en eukaristisk gudstjänst.
- Innan löfte avges till kommuniteten skall den som önskar inträda ha minst ett samtal med någon i kommuniterådet.
- Löftet vid inträde i kommuniteten avläggs i högtidlig form i en eukaristisk gudstjänst i samband med Ekumeniska Kommunitetens årliga generalkapitel, som hålls i Bjärka-Säby i anslutning till Kristi förklarings fest i augusti.

Löftet

Den som genom löfte inträder i kommuniteten förbinder sig till en andlig disciplin som omfattar ett mått för dagen, för veckan och för året:

- Kommunitetens medlemmar beder minst en daglig tidebön.
- Kommunitetens medlemmar firar varje vecka en eukaristisk gudstjänst i den församling han/hon tillhör, eller i någon annan gudstjänst där eukaristi firas. När ingen eukaristi finns tillgänglig firas annan gudstjänst, företrädesvis i den egna församlingen.
- Kommunitetens medlemmar deltar i minst en retreat årligen, i första hand på Nya Slottet.

Vägvisare som ger riktning åt kommuniteten

Kommunitetens medlemmar uppmuntras:

- Att varje dag troget leva i och genom bön.
- Att växa i sin tro genom läsning av Bibeln i lectio divina-traditionen, med hjälp av den bibelläsningssplan kommuniteten varje månad får del av och som följs i de dagliga gudstjänsterna på Nya Slottet.
- Att vara en del av en lokal församlingssamfundskap på den plats där man bor och genom trohet och ansvar verka för den lokala församlingens förnyelse.
- Att leva i ständig förbön för sin egen församling och hela kyrkan och alla dess ledare.
- Att i tron på ”en enda, allmän och apostolisk kyrka” verka oförtrutet för den kristna enheten och därmed ett vittnesbörd som vinner hjärtan för Guds rike.
- Att fördjupa sig i den odelade kyrkans tro och liv genom egen kunskapsinhämtning och genom möjligheten att delta i den studie- och samtalsmiljö som Johannesakademien utgör.
- Att söka personlig vägledning genom att ha en andlig följeslagare samt att gå till bikt, framför allt under fastetiden.

- Att i mån av närhet till Bjärka-Säby regelbundet delta i de dagliga tidebönerna och de eukaristiska gudstjänsterna.
- Att öva sig i gästfrihet, bland annat genom att delta i det praktiska arbetet med retreatar och gästverksamhet. Det kan ske genom att man för kortare eller längre tid är en del av husfolket.
- Att eftersträva en livsstil präglad av enkelhet och ekologisk hållbarhet i ansvar för skapelsen, liksom återhållsamhet i bruket av medier för att kunna söka den inre stillhet som är en förutsättning för ett liv i uppmärksam kärlek.
- Att i solidaritet med världens fattiga ta steg för ett miljövänligare liv och göra konkreta insatser för att dela med sig av sitt överflöd.
- Att i allt eftersträva uthållighet genom att betona värdet av ”de långa linjerna”.

Organisation och ledning

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby leds av ett kommunetsråd som väljs inom kommuniteten. Rådet består av minst 5 men inte mer än 12 personer. Val sker genom förslag och omröstning i kommuniteten, där varje medlem har rätt att rösta. Mandatperioden i rådet är tre år, därefter kan omval ske eller ersättare väljas.

En preses företräder kommuniteten och är sammanställande inom rådet. Preses utses av rådet och godkänns av kommuniteten genom omröstning. Preses väljs för fem år, därefter kan uppdraget förnyas eller ny preses väljas.

Beslut som rör kommunitetens liv och utveckling fattas så långt möjligt i konsensus bland kommunitetens medlemmar.

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby är juridiskt konstituerad som en ideell förening, och dess ekonomi och egendom handhas av en styrelse.

Kommuniteten har genom sitt centrum i Bjärka-Säby starka band till Nya Slottet som förvaltas av Sionförsamlingen i Linköping, ur vars gemenskap den från början växt fram.

Kommuniteten har två visitatorer. Dessa representerar både episkopal och frikyrklig tradition och är erfarna kyrkliga ledare. Visitatorernas funktion är pastoral och rådgivande.

Kommunitetens vänner

En kristen kommunitet är en del av kyrkan. Den är därför öppen för alla som vill dela dess liv. Människor som sökt sig till gudstjänster som firats i kommuniteter har med tiden känt en djup samhörighet med dem som levt på platsen.

Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby vill vara en gemenskap som är öppen för alla som vill dela dess liv, framför allt livet i bön och gudstjänst som är kommunitetens hjärta. Men även retreatter och pilgrimsresor, seminarier och möten som kommuniteten inbjuder till, är öppna för alla som vill dela vår gemenskap. Den som önskar kan även få del av kommunitetens månadsbrev och lektionarium genom att anmäla sig som ”vän” till kommuniteten. Att tillhöra kommunitetens vänner kan med tiden bli en naturlig väg in i kommuniteten.